

AAKIRKEBY

HOVEDREDAKTION Nørregade 11-19 · 3700 Rønne · redaktion@bornholmstidende.dk
 LOKALREDAKTØR Jakob Marschner 2055 8377
 REDIGERING & LAYOUT Jane Ballisager 5690 3042

Arnager vil med på fjernvarmen

Af Jakob Marschner

Med 27 fremmødte til sidste torsdags møde om fjernvarme og med foreløbige tilsagn fra 40-45 procent mangler Arnager endnu nogle husstande, før man kan melde byen klar til fjernvarme over for Bornholms Forsyning.

Men byen er lille, så det kræver ikke mange huse ekstra at nå op på de 60 procent, som Bornholms Forsyning gerne ser for at arbejde videre med et projekt om fjernvarme til et lokalområde, og formand Arne Ipsen fra Arnager Borgerforening tror på, at Arnager kommer i mål med projektet.

– Tilslutningen ved mødet var fin, og der var en positiv stemning for fjernvarmen, så vi tror på, at der kommer fjernvarme til Arnager og vil arbejde videre med projektet. Nu har vi sendt sedler rundt, så vi regner med at nå de 60 procent. Så er det op til Bornholms Forsyning at arbejde videre med det, siger han.

Det aktuelle arbejde med at føre fjernvarme til nordlandet betyder dog, at Arnager ikke står forrest i køen, erkender Arne Ipsen.

– Vi skal nok regne med, at der går et par år. Forsyningen skal jo også først beslutte, om de også vil lægge fjernvarme ud her, siger han.

Arnager Borgerforening anslår, at omkring 60 husstande i byen i dag har oliefyfyr.

– Kan vi få 35 med, er det godt nok. Og mange i Arnager har et fyr, der snart skal skiftes ud, og så er det jo meget oplagt at gå over til fjernvarme, siger Arne Ipsen.

Han tør ikke stille folk i udsigt, at der er penge at spare ved at skifte oliefyret ud.

– Det kommer an på, hvor meget olie man har brugt. Lige nu er prisen vel cirka den samme, men hvis olieprisen stiger, kan det godt betale sig, siger Arne Ipsen.

40-45 procent af Arnager har givet et foreløbigt tilsagn til fjernvarme.
 Arkivfoto: Berit Hvassum

Vandretur i Almindingen

Dansk Vandrelaug tilbyder på søndag den 6. marts en formiddagstur i Almindingen. Turens mål er fundet blandt områdets mange idylliske skovsøer og moser, nemlig Kattemyr og Tvillingehullerne.

Deltagere opfordres til at tage solidt og vandtæt fodtøj på. De to steder ligger godt gemt af vejen i skoven, så et par steder bliver det nødvendigt at gå ind over den ujævne skovbund.

Turen går også over to af de tre Trehøje og starter klokken 10 på parkeringspladsen på Segenvej ved Bastemosen.

Den er sat til at vare to timer, selv om ruten kun er cirka fire kilometer. Det skyldes igen den ujævne skovbund, som det tager længere tid at vandre i. *jm*

Pesttavle, flere blomsterranker og gammel præsteindgang er kommet frem:

Flere kalkmalerier i Sk

Af Jakob Marschner

KIRKEHISTORIE

Der er endnu flere gamle kalkmalerier i Skt. Peders Kirke end den engel og rest af en blomsterranke, der kom frem i midten af februar.

Kirken bliver for tiden sat i stand, og under arbejdet har tilsynsførende arkitekt Niels-Holger Larsen nu også fundet rester af en pesttavle fra 1618, en gammel præsteindgang og to blomsterranker mere.

Nationalmuseet undersøgte de første fund allerede den 16. februar, da Bornholms Tidende kunne fortælle om fundet af de første kalkmalerier i tårnrummet og på buen mellem tårnrummet og kirkeskibet. I morgen vender Nationalmuseet tilbage til Peder-sker, der vil få besøg af konserverings-tekniker Birgitte Faurhøj Olsen.

Oven i de første fund er der nu også fundet rester af kalkmalerier i kirkens

apsis og kor foruden flere nye steder i kirkeskibet. Dermed er der nu fundet spor af kalkmalerier i alle dele af kirken undtagen våbenhuset.

Niels-Holger Larsen fortæller, at arbejdet og fundene i Skt. Peders Kirke er en stor oplevelse for ham.

– Det giver et kick i én. Det er spændende, når man kommer ind til noget middelalder og helt ind til noget fra 1200- og 1300-tallet. Murerne ved godt, at de skal være forsigtige. Når pudsen sidder løst, er det som regel mig, der tager fat på det, siger Niels-Holger Larsen.

Da de første fund blev gjort midt i februar, regnede Nationalmuseet med, at de skulle kalkes over igen. For fundene var arealmæssigt små, og det er de fleste af de nye fund også. Fundet af pesttavlen kan dog ændre Nationalmuseets vurdering.

– Vi ved endnu ikke, om Nationalmuseet vil foreslå, at man skal lade resterne af skriften stå fremme. Det tror jeg heller ikke, at konservatoren beslutter på stedet i morgen. National-

museet afgør, hvor betydningsfulde fundene er, og hvad der skal gøres ved dem. Det kommer de til at drøfte, også med menighedsrådet, siger Niels-Holger Larsen.

Pesttavlen er det største

Niels-Holger Larsen betragter pesttavlen som det mest betydningsfulde fund. Tavlen dokumenterer detaljer fra de store pest-epidemier i 1600-tallet, hvor omkring en fjerdedel af øens befolkning døde.

– Gårde blev lagt øde, og det havde en meget stor betydning for øen og dens befolkning. Det har man godt villet mindes og dokumentere med fortegnelser over, hvor mange der døde i de forskellige sogne og tilsammen på Bornholm, siger Niels-Holger Larsen.

– Med pesttavlen stødte vi pludselig på et årstal, nemlig 1618, og vi tænkte "Hvad er nu det?". Det vidste vi ikke, før vi kom hjem og undersøgte det, siger han.

Den netop fremkomne pesttavle blev skrevet af i midten af 1700-tallet.

Korets sydvæg og triumfbuen.
På triumfbuen sidder et ældre – middelalderligt – rødt rankemotiv.

På sydvæggen en Pesttavle fra 1660-erne – dokumenteret i 1700-tallet.

Fotos: Niels-Holger Larsen

Midt på væggen en pesttavle med en gul bue med et patriarkalkors i toppen af en cirkel.

i Pesttavlen i Pedersker

Den nyfundne pesttavle i Skt. Peders Kirke viser tabstallene i 1600-tallets store pestepidemier.

Ifølge tavlen døde henholdsvis 5.166 og 4.942 personer under epidemierne på Bornholm i 1618 og 1654.

Pesttavlen blev skrevet af i 1745, og man kender derfor den eksakte ordlyd af tavlen, som der nu er fundet rester af.

Ud over tabstallene rummer tavlen et formanende vers, der lyder:

*"O Menniske i hvo du est
Betenk at Krig Dyr tid og Pest
Er Syndens Løn og Ende,
Frygt Gud derfor og lyd hans bud
Og lad Dig snart omvende"*

Små rester af motivmaling. Sidder meget tæt på den originale 1200-tals vægflade.

Sydvæg i koret. Her kom tilmuringen af den tidligere præsteindgang frem – og rester af kalkmalerier.

Skt. Peders Kirke

Den afskrift er bevaret, så man kender tavlens helt eksakte ordlyd.

– Der har stået meget og også et vers, men det tror jeg ikke, at vi finder, siger Niels-Holger Larsen.

Præsteindgang bekræftet

Hidtil gemt bag en radiator i koret er den gamle præsteindgang nu også dukket op. Den kendte Niels-Holger Larsen dog godt til på forhånd.

– Vi vidste godt, at den fandtes, og vi kendte også godt dens placering. Men vi har fået præsteindgangen bekræftet, og nu kender vi også dens bredde, siger han.

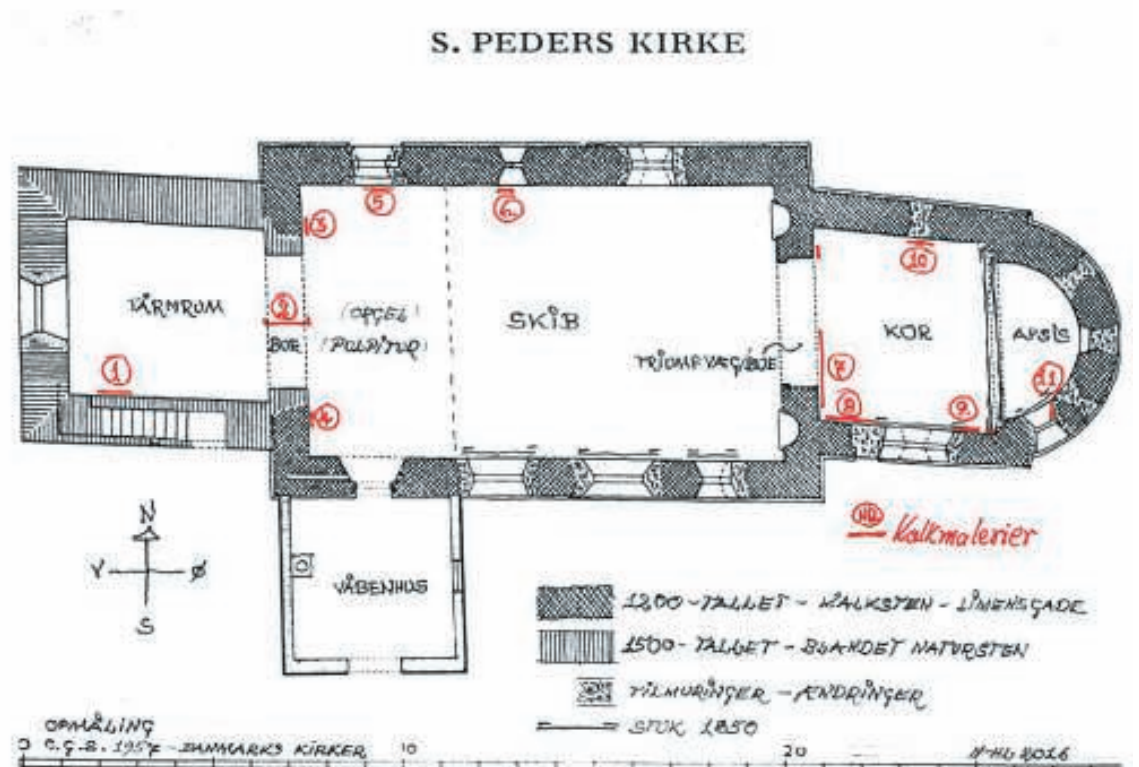
Så ligesom midt i februar er spørgsmålet stadig, om der er mere fortid at finde i Skt. Peders Kirke.

– Jeg ved ikke, om det ligefrem vrimler med kalkmalerier. Men nu er vi blevet opmærksomme på dem, siger Niels-Holger Larsen.

– Meget af det er klatter, der ikke en gang er så store som en en-krone. Så man skal se rigtig godt efter, og ikke røre det for meget.

Det giver et kick i én. Det er spændende, når man kommer ind til noget middelalder og helt ind til noget fra 1200- og 1300-tallet

Niels-Holger Larsen, arkitekt

Markering og nummerering af hidtil fundne kalkmalerier. De væsentligste er nr. 1 – Englen, nr. 2-3 – Røde ranke-slyng, nr. 7. røde ranke på triumfvæg i koret og endelig nr. 8 – Pesttavlen.